

PROLOOG

Zelfs na hun dood zorgden de jongens nog voor overlast.

De geheime begraafplaats lag aan de noordzijde van het schoolterrein, in het oneffen, met hoog opschietend gras begroeide stuk grond tussen de oude werkschuur en de vuilstortplaats van de school. In de tijd dat ze op Nickel nog koeien hielden en melk verkochten aan klanten uit de omgeving had het als weiland gediend. Die melkveehouderij was door de staat Florida in het leven geroepen om de onderhoudskosten voor de jongens minder op de belastingbetaler te laten drukken. De projectontwikkelaar van het kantorencomplex had het terrein voorbestemd als lunchplaza, met vier waterpartijen en een betonnen muziektent waar zo nu en dan een optreden kon plaatsvinden. De ontdekking van de lichamen was een dure streep door de rekening van het vastgoedbedrijf dat wachtte op groen licht na de milieurapportage, en van de openbare aanklager die onlangs een onderzoek naar de verhalen over misbruik had afgerond. Nu moest er een nieuw onderzoek worden gestart naar de identiteit van de doden en de wijze waarop ze om het leven waren gekomen, en het viel met geen mogelijkheid te voorspellen wanneer die vermaledijde plek

helemaal zou zijn afgegraven en geruimd, en het verleden zou zijn uitgewist, iets wat – daar was iedereen het over eens – al veel eerder had moeten gebeuren.

Alle jongens wisten van de gruwelplek. Maar er was een studente van de University of South Florida voor nodig om ook de rest van de wereld ervan op de hoogte te stellen, tientallen jaren nadat het lichaam van de eerste jongen daar in een dichtgeknoopte aardappelzak was gedumpt. Toen haar gevraagd werd hoe ze de graven had ontdekt zei Jody: 'De grond zag er raar uit.' De verzonken aarde, het welig tierende onkruid. Jody en de andere archeologiestudenten van de universiteit waren al maandenlang bezig geweest met opgravingen op de officiële begraafplaats van de school. De staat Florida kon zich pas van het perceel ontdoen als alle stoffelijke resten naar behoren waren herbegraven, en de archeologiestudenten hadden veldwerkpunten nodig. Met behulp van piketpaaltjes en draad hadden ze het terrein opgedeeld in vlakken, waarin ze met troffels en zwaarder materieel aan het graven waren geslagen. Nadat ze de aarde hadden gezeefd lagen de botten, riemgespen en frisdrankflesjes als raadselachtige bewijsstukken verspreid in de bakken met vondsten.

De jongens van Nickel hadden de officiële begraafplaats Boot Hill gedoopt, naar de gelijknamige begraafplaatsen waar de omgekomen *gunslingers* (die immers in hun *boots* waren gestorven) werden begraven in de wildwestfilms waar ze op zaterdagmiddagen in de bioscoop van hadden gesmuld voordat ze naar de tuchtschool werden verbannen en er een einde kwam aan dat soort tijdverdrijf. Generaties later bleek dat de naam was blijven hangen bij de studenten

van de University of South Florida, die nog nooit van hun leven een western hadden gezien. Boot Hill lag net aan de andere kant van de lange glooiing aan de noordzijde van het schoolterrein. Op zonnige namiddagen viel het licht op de witte betonnen x'en die de graven markeerden. In twee derde van de kruisen stond een naam gekerfd, de overige waren naamloos. Identificatie was moeilijk, maar de onderlinge wedijver van de jonge archeologen zorgde voor een gestage voortgang. Met behulp van het schoolarchief, dat overigens allesbehalve volledig was en nogal lukraak in elkaar zat, wist men niettemin vast te stellen wie WILLIE 1954 was geweest. De verkoolde resten waren afkomstig van degenen die waren omgekomen bij de brand in het woonblok in 1921. Aan de hand van overeenkomsten van hun DNA met dat van nabestaanden – althans voor zover de studenten die hadden weten te traceren – werden de doden weer verbonden met de wereld der levenden, die zonder hen was blijven doordraaien. Van de drieënveertig lijken bleven er zeven naamloos.

De studenten legden de witte betonnen kruisen op een grote hoop naast de plek waar de opgravingen werden verricht. Maar toen ze op een ochtend terugkwamen om verder te werken bleek iemand ze tot puin en gruis te hebben geslagen.

Boot Hill gaf zijn jongens een voor een prijs. Jody was opgetogen toen ze bij het schoonspuiten van een stuk of wat voorwerpen uit een van de sleuven haar eerste botresten tegenkwam. Professor Carmine legde haar echter uit dat het dunne botje in haar hand hoogstwaarschijnlijk van een wasbeer of een ander klein dier was geweest. Op de

geheime begraafplaats had ze meer succes. Die vond Jody toen ze over het terrein zwierf op zoek naar bereik voor haar mobiele telefoon. De professor viel haar bij in haar vermoeden vanwege de onregelmatigheden die ze op Boot Hill al hadden aangetroffen: al die gebarsten en ingedeukte schedels en de met hagel doorzeefde ribbenkasten. Als de stoffelijke resten van de officiële begraafplaats al verdacht waren, wat was er dan gebeurd met de lijken die in de ongemarkeerde aarde lagen? Twee dagen later werden de vermoedens door lijkenhonden en radarbeelden bevestigd. Geen witte kruisen, geen namen. Enkel botten die lagen te wachten tot iemand ze zou vinden.

‘En dat noemden ze een school,’ zei professor Carmine. Je kunt heel veel verbergen in een stuk land, in de aarde.

Een van de jongens of een van hun verwanten lichtte de media in. Op dat moment hadden de studenten, na alle gesprekken die ze met hen hadden gevoerd, een band gekregen met sommige van de jongens. Die deden hen denken aan knorrige ooms en stugge types uit hun vroegere buurten, mannen die wel wat ontdooiden als je ze beter leerde kennen, maar tot wier harde kern je nooit echt doordrong. De archeologiestudenten vertelden de jongens en de familieleden van de dode jongens die ze hadden opgegraven over de vondst van de tweede begraafplaats, waarna een lokaal radiostation in Tallahassee er een reporter op afstuurde. Een hele hoop jongens hadden al veel eerder verteld over de geheime begraafplaats, maar zoals altijd met Nickel werden ze pas geloofd toen iemand anders het ook zei.

De landelijke pers pikte het verhaal op en voor het eerst werd de tuchtschool serieus onder de loep genomen. Nickel

was inmiddels drie jaar dicht, wat verklaarde waarom het terrein er zo verwilderd bij lag en, zoals je mocht verwachten, door jeugdige vandalen was toegetakeld. Zelfs de meest onschuldige plekken, zoals een eetzaal of het sportveld, maakten een sinistere indruk, zonder dat er fotografische trucjes hoefden te worden toepast. De beelden waren verontrustend. In de hoeken bewogen zich sidderende schaduwen en elke vlek of smet zag eruit als opgedroogd bloed. Alsof elk beeld dat door de videocamera was vastgelegd met zijn meest duistere kant naar buiten trad, want je filmde het Nickel dat je zag, maar wat op beeld stond was het onzichtbare Nickel.

Als dat al gebeurde met de onschuldige plekken, hoe moesten de schuldige plekken er dan wel niet uitzien?

Jongens van Nickel waren goedkoper dan meisjes van plezier en je kreeg meer waar voor je geld, althans dat werd gezegd. De afgelopen jaren hadden sommige van de oud-leerlingen steungroepjes opgericht en zich via het internet georganiseerd. Ze kwamen bij elkaar in wegrestaurants en McDonald's, of troffen elkaar na een uur rijden bij iemand thuis rond de keukentafel. Gezamenlijk bedreven ze hun eigen virtuele archeologie, waarbij ze door de decennia heen groeven en de scherven en voorwerpen uit die tijd aan het licht brachten. Ieder zijn eigen stukken. *Hij zei altijd: Bij jou kom ik straks nog wel langs. Die wankel trap naar de kelder in het schoolgebouw. Het bloed sopte tussen mijn tenen in mijn gympen.* Dergelijke fragmenten werden bijeengebracht ter bevestiging van een gedeelde duistere geschiedenis. Als het voor jou geldt, geldt het ook voor iemand anders en sta je niet langer alleen.

Big John Hardy, een gepensioneerde tapijtverkoper uit Omaha, hield een website bij voor de jongens van Nickel waarop de jongste ontwikkelingen werden vermeld. Hij hield de anderen ervan op de hoogte hoe het stond met de petitie waarin om een nader onderzoek werd verzocht, en met de excuusverklaring van de overheid. Een knipperende digitale widget hield de vorderingen bij van de inzamelingsactie ten bate van het voorgestelde gedenkteken. Als je Big John jouw verhaal over de tijd op Nickel mailde, zette hij het op de site met je foto erbij. En als je je familie dan een link naar de site stuurde wilde dat zoveel zeggen als: dit heeft mij gevormd. Een verklaring en een verontschuldiging ineen.

De jaarlijkse reünie, die nu voor de vijfde keer gehouden werd, was zowel vreemd als vereist. De jongens van toen waren inmiddels mannen op leeftijd, die getrouwd waren of gescheiden, en kinderen hadden waar ze wel of niet mee omgingen en bangige kleinkinderen die soms werden meegebracht of die ze juist niet mochten zien. Soms hadden ze, nadat ze Nickel hadden verlaten, een vrij normaal leven bij elkaar weten te scharrelen en soms waren ze er nooit in geslaagd zich aan te passen aan de wereld van de gewone mensen. De laatsten die een merk sigaretten rookten dat je nergens meer zag, te laat om nog iets aan de zelfhulphausse te kunnen hebben, en steeds op het punt van verdwijnen. Gestorven in de gevangenis, weggrottend in een kamer die ze per week huurden of doodgevroren in het bos na het drinken van terpentijn. De mannen troffen elkaar in de vergaderzaal van de Eleanor Garden Inn voordat ze gezamenlijk naar Nickel reden voor de plechtige rondgang. In

sommige jaren voelde je je sterk genoeg om het betonnen pad af te lopen in de wetenschap dat het naar een van de plekken leidde die je hadden beschadigd, en in andere jaren niet. Je vermeed een gebouw of ging er juist de confrontatie mee aan, afhankelijk van de vraag of je er die ochtend tegen opgewassen voelde. Na elke reünie zette Big John voor degenen die niet mee hadden gekund een verslag van de dag op de site.

In New York woonde een oud-leerling van Nickel die de naam Elwood Curtis droeg. Hij zocht zo nu en dan op het internet naar informatie over de vroegere tuchtschool om te zien of er nog nieuwe ontwikkelingen waren, maar aan de reünies nam hij nooit deel en om tal van redenen had hij zijn naam ook nooit op de lijsten gezet. Wat had het voor zin? Volwassen mannen. Die elkaar om de beurt een papieren zakdoekje aanreikten? Een van de anderen zette een verhaal op de site over de avond dat hij zijn auto voor het huis van Spencer had geparkeerd en urenlang naar de ramen had zitten kijken en naar de silhouetten die zich binnen aftekenden, tot hij zichzelf de wraakoefening uit het hoofd had gepraat. Hij had eigenhandig een leren strop gemaakt die voor de onderdirecteur was bestemd. Elwood kon er met zijn verstand niet bij. Als je zoveel moeite had gedaan kon je net zo goed doorpakken.

Toen ze de geheime begraafplaats vonden wist hij dat hij er weer naartoe moest. Het cederbosje achter de tv-verslaggever deed zijn huid weer gloeien en herinnerde hem weer aan het gekrijs van de cicaden. Het was helemaal niet ver weg. Dat zal het nooit zijn.

DEEL
EEN

HOOFDSTUK EEN

Op eerste kerstdag 1962 kreeg Elwood zijn beste cadeau ooit, ook al bracht het hem op ideeën die uiteindelijk tot zijn ondergang zouden leiden. *Martin Luther King at Zion Hill* was de enige lp die hij bezat en die lag voortdurend op de draaitafel. Zijn oma Harriet had een paar gospelplaten, die ze alleen maar draaide als de wereld weer een nieuwe manier had ontdekt om haar de voet dwars te zetten, en Elwood mocht van haar niet luisteren naar de songs van Motown-groepen of vergelijkbare populaire muziek, omdat die in haar ogen verdorven was. De andere cadeaus bestonden dat jaar uit kleren – een nieuwe rode trui, sokken – en die droeg hij ook helemaal af, maar er was niets wat zo intensief en doorlopend gebruikt werd als de grammofoonplaat. Elke kras en tik die de plaat in de loop van de maanden opliep was een bewijs van Elwoods toenemend inzicht, en markeerde een nieuw begrip van de woorden van de predikant. Het gekraak van de waarheid.

Ze hadden geen tv maar de toespraken van dominee King vormden een zo levendige kroniek – die alles omvatte wat de Neger ooit was geweest en zou worden – dat de plaat haast niet voor televisie onderdeed. Misschien was

hij zelfs beter, grootser, dan het reusachtige scherm van de Davis Drive In-bioscoop, waar hij twee keer was geweest. Elwood zag het allemaal voor zich: Afrikanen die werden onderdrukt door de blanke zonde van de slavernij, Negers die door de rassenscheiding werden vernederd en klein gehouden, en het glorieuze moment dat zou komen, wanneer alle gelegenheden die nu voor zijn rasgenoten gesloten waren, zouden worden opengesteld.

De toespraken waren in diverse steden opgenomen, in Detroit, Charlotte en Montgomery, en verbonden Elwood met de burgerrechtenbeweging in het hele land. Er was één toespraak die hem zelfs het gevoel gaf deel uit te maken van Kings gezin. Alle kinderen hadden gehoord van Fun Town, waren er geweest of benijdden iemand die er geweest was. In het derde nummer op de A-kant had dominee King het over zijn dochtertje dat zo graag een keer naar het attractiepark op Stewart Avenue in Atlanta wilde. Elke keer dat Yolanda vanaf de grote weg het bord met de naam van het pretpark zag, of wanneer er op tv reclame voor werd gemaakt, smeekte ze haar ouders om haar daar mee naartoe te nemen. En dan moest dominee King haar met zijn zware, bedroefde basstem vertellen over het systeem van de rassenscheiding, dat zwarte jongens en meisjes dwong aan de andere kant van het hek te blijven. Haar uitleggen dat sommige blanken – niet alle blanken, maar toch een heleboel blanken – er verkeerde gedachten op na hielden, die dat systeem gewicht en betekenis gaven. Hij ried zijn dochter aan niet toe te geven aan de verleiding van haat en verbittering, en verzekerde haar: ‘Je moet goed weten dat je, ook al mag je dan niet naar Fun Town, net zoveel

waard bent als al degenen die wél bij Fun Town naar binnen mogen.'

Dat gold dus ook voor Elwood: hij was net zoveel waard als anderen. Driehonderdzeventig kilometer ten zuiden van Atlanta, in Tallahassee. Soms, als hij bij zijn neefjes en nichtjes in Georgia was, zag hij een reclame voor Fun Town. Met wilde ritten, vrolijke muziek en opgetogen blanke kinderen die in de rij stonden voor de Wild Mouse Roller Coaster en Dick's Midgetgolf, of zich in de Atomic Rocket vastsnorden voor een reis naar de maan. Met een rapport met alleen maar negens en tienens had je, volgens de reclames, gratis toegang, mits de onderwijzer er een rood stempel op had gezet. Elwood had alleen maar negens en tienens en bewaarde zijn bewijslast voor de dag dat Fun Town zou worden opengesteld voor ál Gods kinderen, zoals dominee King had beloofd. 'Ik kan straks zó een maand lang elke dag gratis,' zei hij tegen zijn oma, vanaf de vloer van de voorkamer, waar hij op het tapijt met zijn duim over een slijtplek lag te wrijven.

Zijn oma Harriet had het tapijt meegenomen uit het steegje achter het Richmond Hotel, waar het na de laatste renovatie was gedumpt. Ook het bureautje in haar kamer, het tafeltje naast Elwoods bed en drie lampen waren af-dankertjes van het Richmond. Harriet werkte al vanaf haar veertiende in het hotel, waar ook haar moeder destijds deel had uitgemaakt van het schoonmaakpersoneel. Toen Elwood naar de middelbare school ging had de manager, meneer Parker, met zoveel woorden gezegd dat hij hem maar wat graag als witkiel zou aannemen, als hij daarvoor voelde. Want hij was een pientere jongen. En de blanke man

was dan ook erg teleurgesteld toen Elwood aan de slag ging in de sigarenzaak van Marconi. Meneer Parker bleef altijd aardig voor het gezin, zelfs nadat hij Elwoods moeder had moeten ontslaan omdat ze had gestolen.

Elwood hield van het Richmond en mocht meneer Parker graag, maar hij voelde zich, om redenen die hij moeilijk onder woorden kon brengen, ongemakkelijk bij de gedachte nog een vierde generatie aan de loonlijst van het hotel toe te moeten voegen. Als jochie had hij vaak op een krat in de keuken stripverhalen en boeken over de Hardy's zitten lezen terwijl zijn oma boven bezig was met opruimen en poetsen. Omdat zijn beide ouders ervandoor waren wilde ze niet dat haar negenjarige kleinkind alleen thuiszat en had ze hem het liefst bij zich in de buurt. Als ze Elwood daar bij het keukenpersoneel zag zitten, leken die middagen haar net een soort school en ze meende dat het goed voor hem was onder mannen te verkeren. Voor de koks en kelners was de jongen een soort mascotte. Ze speelden verstoppertje met hem en brachten hem allerlei handige weetjes bij over de gedragingen van blanken, over hoe je moest omgaan met een losse meid en over hoe je het beste geld op allerlei plekken in je huis kon verstoppertje. Elwood had meestal geen flauw idee waar de oudere mannen het over hadden, maar hij knikte altijd braaf voordat hij zijn aandacht weer op zijn spannende verhaal richtte.

Als de grootste drukte voorbij was, daagde hij de bordenwassers soms uit voor een wedstrijdje afdrogen en waren ze zo aardig om net te doen alsof ze zwaar teleurgesteld waren omdat ze het moesten afleggen tegen zijn superieure vaardigheden. Ze genoten van zijn lach en zijn komische